

37. Versnelling

augustus 2008

Alles moet snel, want anders gaat er tijd verloren; als we 's nachts een bandje afdraaien kan zelfs uw baby leren. Hoe eerder hoe beter nietwaar. Hoe vaak constateert de onderwijsinspectie niet dat leerlingen van alternatieve particuliere scholen "achter" zijn. "Dat halen ze nooit meer in" want als je x aantal bits kennis hebt en y aantal jaren dan moeten er x gedeeld door y bits per schooljaar behandeld worden. De denkfout zit in de premisse dat ontwikkeling een rechtlijnig verlopend proces is, zo ongeveer als het systematisch vullen van een vat. Dat is maar de vraag. Ik heb daar elders uitvoeriger over gesproken en zal, om de lezer (en mezelf) niet te vervelen, niet in herhaling vervallen. (Zie "Freedom of education".) Ik wil het hier alleen over snelheid hebben. De een ontwikkelt zich snel en loopt als we niet oppassen eerder vast, de ander start langzaam. Zeker kinderen met een brede aanleg komen bekend langzaam van start, maar houden de spanning er vaak veel langer in. En stel dat je als kind nou alleen maar zo'n vijfde versnelling hebt?

HÅ¶lderlin zegt dat hij in zijn leven te vroeg van stapel gelopen was en dat hij daarom wel moest mislukken en nooit iets behoorlijk kon voltooien. Zo zag hij het zelf, hoewel een onmogelijke liefde voor een getrouwde vrouw er ook aan kan hebben bijgedragen. Zijn leven verliep tragisch. Hij werd krankzinnig; uiteindelijk heeft een timmerman zich over hem ontfermd en hem in huis genomen.

Van Einstein leren we op school wel $E=mc^2$ (de in de materie besloten energie is evenredig aan de massa en de verhoudingsfactor is het kwadraat van de lichtsnelheid) maar we leren niet zijn uitspraak die vergeten lijkt (men neme mij niet kwalijk dat ik 40 jaar geleden niet zo snel was om de exacte bron te noteren), een uitspraak die luidde: "Waarom heb nou juist *ik* de relativiteitstheorie ontwikkeld? De normale volwassene denkt niet na over tijd en ruimte, omdat hij dat in zijn vroegste jeugd al gedaan heeft. Ik heb echter de gelegenheid gehad mij dusdanig langzaam te ontwikkelen dat ik mij pas als volwassene over tijd en ruimte ben gaan verbazen. Uiteraard ben ik toen veel dieper op de zaak ingegaan." Nu kunnen we wel zeggen dat Einstein een uitzondering was, maar dan vergeten we dat iedereen die op een of ander manier in wetenschap, kunst of sport uitblinkt per definitie een uitzondering is. De waarde van een samenleving wordt bepaald door de uitzonderingen. En: "Om Å©n talent recht te doen moet je er honderd opleiden" was de stelregel op het conservatorium (piramide van het talent).

De op het particulier initiatief jagende en alternatieve scholen afschietende inspecteurs zouden van Einstein en HÅ¶lderlin iets kunnen leren. Uit respect voor degenen die de fantasie en de creativiteit van het spelende kind niet voortijdig willen uitdoven. Uit respect voor degenen die zich de Amerikaanse rapporten herinneren waaruit zou blijken hoezeer vroegleermethoden (thans "ve-educatie" geheten) een berekenende immoraliteit genereerden. Uit respect dus voor uitzonderingen en minderheden; maar ook omdat een eenzijdige focus op in taalbeheersing tot uitdrukking komende intellectuele achterstand - waarbij alle scholen langs die ene lat van canons en kerndoelen worden gelegd - onherroepelijk bijdraagt aan de segregatie in witte en zwarte scholen; net als de witte vlucht en de druk voor een school om te moeten scoren. Voor het zich profileren van een Rotterdamse "Wereldklas" of voor de canon van andere culturen - voor een Somalische genealogie of de muziek van Dahomey - is in de standaard amper ruimte. Segregatie leidt tot frustratie en frustratie leidt zoals bekend, het bewustzijn vertrechterend, tot agressie.

Volgens het Verdrag inzake de rechten van het Kind (art. 18) zijn de ouders "eerstverantwoordelijken". Ook ouders die hun kinderen om de hier opgesomde redenen misschien langs een andere dan de intellectuele lat zouden willen leggen en andere factoren dan een toerenteller en een citometer bij hun schoolkeuze zouden willen laten meespelen, een vertraagde intellectuele ontwikkeling voor lief nemend. Jammer dat minister Plasterk en de regering het beter weten. Vreemd, want zelfs hun dienstauto van een of andere merk heeft al meerdere versnellingen. Misschien wil hun chauffeur hen dat eens demonstreren.

Uw columnist, V.L.